

НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ ПРОФЕСІЙНОГО СПРЯМУВАННЯ СТУДЕНТІВ ЕКОНОМІЧНОГО ПРОФІЛЮ

Юсхно С. І.
Корець Т. В.

Україна, м. Чернігів
Чернігівський національний технологічний університет,
кафедра іноземних мов професійного спрямування

Abstract. *It is common knowledge that ESP is not just a particular kind of language consisting of a particular type of teaching materials, but it is a very serious approach to language teaching and learning which aim to meet the needs of particular learners and equip students with specialized skills that will enable them to function in English in their professional life. That is to become highly qualified specialists able to solve any professional problem using their English. The aim of this paper is to explore the main issues of teaching ESP to university students of Economics and present some key information on the ESP teaching experience.*

Keywords: *subject content knowledge, communicative approach, students' aspirations and motivation, level of competitiveness, specialized terminology knowledge and skills, students' special interests, relevant principles and concepts, skills developing.*

Будучи інструментом людської діяльності, мовлення у всіх її аспектах, як відомо, неминуче несе на собі відбиток впливу тих, хто нею користується. У цьому смислі іншомовне мовлення професійного спрямування також не є винятком: тут відбиток впливу виявляється в лексичних, граматичних, синтаксичних, психолінгвістичних особливостях професійного спілкування, що і складає зміст дисципліни ІМПС. Цей зміст об'єктивується у вигляді:

- а) професійно значимих текстів;
- б) країнознавчих знань, що забезпечують необхідний фон, на якому реалізується професійно обумовлена мовленнєва поведінка;
- в) іншомовних знань і мовних автоматизмів (навичок), здатних до переносу в умови професійно значимої тематики і ситуацій спілкування;

г) комунікативних умінь мовного спілкування, що відповідають мотивам і цілям виробничої діяльності фахівця й адекватні поведінковим нормам, прийнятим у професійно детермінованій соціумі користувачів іноземною мовою [1, 85].

Знання соціальне та комунікативне виправданих факторів, що визначають зміст навчання, чітко уявлення окремих його компонентів у сполученні із майстерністю і професійною інтуїцією викладачів повинні стати основою науково і практично обґрунтованого визначення етапів і пріоритетів сучасного професійно орієнтованого навчання іноземних мов у ВНЗ України.

Актуальність проблеми, що розглядається у даній статті, пов'язана з основними завданнями та принципами методики навчання іноземної мови професійного спілкування на спеціальностях економічного профілю у вищих навчальних закладах (ВНЗ) в Україні.

Навчання іноземних мов у ВНЗ немовного профілю відрізняється своїми багаторічними позитивними традиціями, має величезний науковий і практичний потенціал, що постійно розвивається. Донедавна поняття «іноземна мова» як позначення навчальної дисципліни було єдино загальноприйнятим для всієї системи освіти, незалежно від специфіки цілей іншомовної підготовки [2, 17].

Реалізація стратегічної настанови на входження України в Європейську співдружність зробило іншомовну підготовку студентів немовних спеціальностей одним з найважливіших компонентів вищої освіти, що у даний час реалізується в рамках дисципліни «Іноземна мова професійного спрямування».

Питання про володіння діловою та професійною іноземною мовою стало дуже актуальним на сьогоднішній день. Сучасний стан розвитку зовнішньоекономічних зв'язків потребує якісно нового підходу не тільки до проблем вивчення економіки взагалі, а й до мовної підготовки майбутнього спеціаліста, якого вже не можна уявити без належного володіння іноземною мовою, що є в майбутньому однією з основних умов отримання перспективної роботи та подальшого кар'єрного росту. Високий рівень володіння іноземною мовою, безумовно, збільшує шанси на ринку праці з розрахунку на відповідну професійну діяльність. Великі фірми шукають знайомих фахівців, що мають досвід навчання за кордоном, що володіють міцними знаннями іноземних мов, знайомих зі специфічними особливостями інших країн. Існує також нагальна потреба економіки в європейських стандартах і методах. Зростаюча інтернаціоналізація економіки, техніки, науки і суспільства вимагає все більше професіоналів, які можуть набути професійних знань за кордоном, що, у свою чергу, неможливо без знання іноземних мов [3, 126].

Саме цей підхід зумовив структуру курсу, в ході якого студенти могли б учитися розуміти іншомовну лекцію за своєю спеціальністю, спілкуватися з лектором та/або третіми особами з приводу її змісту (запит інформації, мовна реакція на запитання співрозмовника, аргументація); брати участь в особистих бесідах з колегами, переслідуючи різні комунікативні наміри; виступати з доповідями; вилучати освітню та професійно значиму інформацію з друкованих джерел на різних носіях; писати тексти (реферат, резюме, анотацію, відзив, діловий лист) професійно орієнтованого/освітнього характеру та ін., тобто готувати себе до ролі повноправного партнера у професійних контактах із закордонними колегами [4, 30].

З самого початку навчання іноземної мови професійного спрямування студентів економічних спеціальностей нашого вузу ми орієнтуємо майбутніх спеціалістів в сфері економіки на те, що даний курс має за мету не лише розвиток навичок читання і перекладу фахової літератури, а також удосконалення мовленнєвих навичок, необхідних для здійснення іншомовного усного та писемного спілкування з використанням вивченої професійної лексики. Їх завдання не полягає не в тому, щоб стати професійними перекладачами, а практично опанувати всіма необхідними мовленнєвими вміннями аудіювання, говоріння, читання та письма на рівні, достатньому для здійснення іншомовного професійного спілкування у типових ситуаціях сучасної зовнішньоекономічної діяльності підприємств.

Курс іноземної мови для студентів економічних спеціальностей укладений за принципами: від простого — до складного; від відомого — до невідомого. Він будується паралельно на основі знань, навичок і умінь, придбаних студентами в ході базового вивчення іноземної мови в загальноосвітній школі III ступеня, та теоретичних знань, що засвоюються на заняттях з різних економічних предметів та спецкурсів.

На превеликий жаль загальний рівень англійських компетенцій сьогоднішніх випускників загальноосвітніх шкіл бажає бути кращим. Тестування, яке ми традиційно проводим зі студентами 1-го курсу демонструє не дуже оптимістичні результати.

Звідси випливає, що найбільш раціональним є викладання на 1-м курсі немовних факультетів повторно-закріплюючого базового курсу іноземної мови з загальнонавчальною і загальнонауковою лексикою і проблематикою, а потім на 2-м курсі переходити до більшої професіоналізації у вивченні текстового матеріалу.

Спостереження за практикою викладання професійної іноземної мови на спеціальностях економічного профілю показують, що починаючи вивчати цю мову, студенти мають вкрай нечіткі уявлення про свою майбутню професію, про бізнес в цілому, особливо про те, як реально організується та проходить практична ділова активність у розвинутих країнах Заходу. Саме тому ми вважаємо за доцільне в першому семестрі розглядати загальнонаукові економічні тексти, мовний матеріал яких не викликає особливих труднощів, а з другого семестру вони приступати до читання тематичних текстів, орієнтованих на найновітніші досягнення світової економіки і стосуються питань економічних теорій, прикладної економіки, вітчизняної, західноєвропейської та американської мікро- і макроекономіки.

Починаючи з третього семестру, студентам пропонуються спеціальні тексти у відповідності до напрямку навчання. Теоретичні знання, засвоєні студентами на спеціалізованих заняттях з економічних теорій, бухгалтерського обліку, фінансів тощо, закріплюються та поповнюються на заняттях з іноземної мови. Тексти для читання мають фахове спрямування, розширюють і поглиблюють знання студентів і служать додатковим джерелом для освоєння професійно орієнтованої лексики.

Слід відмітити особливе значення при навчанні іноземної мови для даної спеціальності тісного зв'язку з іншими університетськими дисциплінами економічного та підприємницького напрямків. Але на жаль, на наш погляд, в цьому відношенні існує певна проблема. Вона заключається в тому, що програма з іноземної мови професійного спрямування розрахована лише на чотири семестри в той час, як основні знання зі своєї спеціальності студенти отримують на старших курсах навчання.

В ідеалі, вивчення матеріалу по спецдисциплінам повинно збігатися або випереджати за часом його представлення в іноземних текстах. І хоча пізнавальна цінність є найважливішою вимогою до змісту текстів, бо вони повинні бути насичені інформацією з високим ступенем новизни, основні знання по даній проблемі студент все ж таки повинний придбати при вивченні різних економічних предметів та спецкурсів. Приступаючи до читання тексту професійного характеру іноземною мовою, студент обов'язково повинний бути деякою мірою знайомим з описуваним явищем. Усвідомлено, а значить, продуктивно працювати з текстом, побудованому на матеріалі, незнайомому студентам зі спецдисциплін, є неможливим.

В зв'язку з цим, дуже важливою при навчанні іноземної мови професійного спрямування є орієнтація курсу на зміст програм предметів економічних теорій циклу, визначення точок дотику цих предметів з іноземною мовою, а також врахування інтересів і потреб студентів. З цього випливає, що кафедрі іноземних мов університету варто постійно співробітничати з випускаючими кафедрами, координуючи тематику досліджуваного матеріалу з іноземної мови з базовими дисциплінами.

Висунуті проблеми мають цілковиту доцільність та правомірність з точки зору значного підвищення ефективності викладання іноземної мови професійного спілкування на спеціальностях економічного профілю у вищих навчальних закладах (ВНЗ) в Україні. Вони дозволяють розробити цілу низку конкретних практичних методик навчання, кожна з яких може бути пристосована до конкретних умов та потреб того чи іншого ВНЗ. Розроблення таких конкретних методик є перспективою подальших досліджень у даному напрямку.

ЛІТЕРАТУРА

1. Берман И.М. Методика обучения английскому языку в неязыковых вузах. — М.: Высшая школа, 2008. — 230 с.
2. Долматовская Ю.Д. Профессионально ориентированное обучение иностранному языку в современных условиях (неязыковой вуз) // Профессиональная компетенция как цель обучения иностранному языку в неязыковом вузе: Сб. науч. тр. Моск. лингв. ун-та / К. Павлова (ред.). — М., 2010. — 134 с.
3. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / Рада з питань співпраці в галузі культури, Комітет з освіти, Відділ сучасних мов, Страсбург. — Київ, Ленвіт, 2007. — 262 с.
4. Скуратівська Г.С. Сучасні підходи до викладання іноземних мов // Іноземні мови — 2009. — № 1. — С. 27 — 32.